

Retrats de migració

Estratègies per fer-se un lloc

Retratos de migración

Estrategias para encontrar un lugar

Català pàg. 5

Castellano pág. 103

C R È D I T S E X P O S I C I Ó

Producció:

Fundació Cipriano García - Arxiu Històric de CCOO de Catalunya.
C.S. de CCOO de Catalunya

Comissariat:

Javier Tébar Hurtado, Mª Antònia Vilanova Murillo

Documentació i recerca:

Javier Tébar Hurtado, Mª Antònia Vilanova Murillo,
Inés Nieto Márquez, Juanma García Simal

Disseny:

Espai Visual. Projectes Culturals

Audiovisuals:

Mª Antònia Vilanova Murillo, Javier Tébar Hurtado,
Àgata Skowronek

Edició d'audiovisuals i fotografia:

Àgata Skowronek

Música:

Antonio Velasco Polonio

Correcció de textos:

Servei Lingüístic de la C.S. de CCOO de Catalunya

Fonts de documentació i imatges:

Fundació Cipriano García - Arxiu Històric de CCOO de Catalunya

ICC, Institut del Cinema Català

Filmoteca de la Generalitat

IPEC, Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya

Archivo Histórico del PCE

© Photothèque IHS-CGT

Arxiu Casal de Catalunya a París

Natacha Lillo

Gérard Malgat (Arxiu André Camp)

Amical de Catalunya d'Antics Guerrillers
Espanyols a França

Archives Départementales des Bouches
du Rhône, Marsella

Arxiu fotogràfic de l'AHCB

Arxiu fotogràfic - Centre Excursionista de Catalunya

Museu Etnogràfic de Ripoll

Centro de Documentación de la Emigración
Española (CDEE), Fundación 1° de Mayo.

Arxiu personal família Sendrós

Arxiu personal Lluís Martí Bielsa

Arxiu personal Emili Domingo Guardiola i
Maria Font Montpeat

Arxiu personal Sebastià Piera Llobera

Arxiu personal Josep Zamora i Guiu

Arxiu personal Isabel Beltrán González

Arxiu personal Àngel Rozas Serrano

Arxiu personal José Zaurín Gracia

Arxiu personal Nicole Bastelica

Arxiu personal Francesc Panyella i Farreras i

Maria Bell-Iloch i Bell-Iloch

Arxiu personal Antoni Vilatarsana i Simón

Arxiu personal Antònia Mas Baron

Amb el suport de:

Museu d'Història de la Immigració de Catalunya,

Ajuntament de Sant Adrià de Besòs

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya

Departament de Relacions Institucionals i

Participació

Departament de Cultura, Centre de Promoció
de la Cultura Popular i Tradicional Catalana

Presidència de la Diputació de Barcelona

Servei de Polítiques d'Igualtat i Ciutadania
de la Diputació de Barcelona

Institut de Cultura de Barcelona

Amb el patrocini de:

Fundació Caixa Catalunya

Fundació "La Caixa"

Habitatge Entorn, s.c.c.l.

ICC, Institut del Cinema Català

Agraïments:

Josep Ayxendri

Ramon Bacardit Camins

Nicole Bastelica

Isabel Beltrán González

Maria Bell-Iloch i Bell-Iloch

Pilar Boix i López

Jordi Boixó

Rosa Cardona i Feliubadaló

Teresa Cardona i Feliubadaló

Melcior Cartón

Tomàs Chicharro Manero

Josep Company Bordes

Francisca Coronel García

Genoveva Costa de Bacardit

Emili Domingo i Guardiola

Artur Escorigüel

Maria Font i Montpeat

Àngela González Collell

Indalecio González Roble

Ramón Guillén Segarra

Pedro Iriarte Quirce

Josep Jové i Blavi

Michelle Juan Cortada

Pepita Lapeira Rifà

Marcelino López Hernández

Empar Llobell Chambó

Lluís Martí Bielsa

Antonia Martos Montoya

Jaume Montané i Escalas

Pilar Montes

Rosa Palmitjavila i Vidal

Josep Pàmies

Francesc Panyella i Farreras,

Cercle Català de Marsella

Darwin Peirat
Sebastià Piera Llobera
Lola Puigserver i Plana
Luisa Quirce Retuerto
Eloina Rap
Laureano Roman, Centro Español de Toulouse
Antoni Sánchez Marcos
Patricio Segovia Jiménez
Emili Sendrós
Susana Sendrós
Enrique Sendrós
José Luis Sendrós
Carlos Vallejo Calderón
Antoni Vilatarsana i Simon
Josep Zamora i Guiu
José Zaurín Gracia

Red de Archivos Históricos de CCOO de España
BDIC, Bibliothèque de Documentation Internationale
Contemporaine

Federación de Asociaciones y Centros de
Emigrantes Españoles en Francia, FACEEF

Cristina Domingo, presidenta Casal
de Catalunya a París
Fabiola Rodríguez, BDIC
Jordi Balló, CCCB
Andreu Mayayo Artal
Manel Risques Corbella
Víctor Santidrián Arias

Assumpta Esquí
Roger Costa
Pablo Ros
Teresa Pàmies
Gregorio López Raimundo
Pere Arcas i Mas
Secció sindical CCOO de Sony
Úrsula Piñero Cifuentes
Miguel Martínez Llanas
Laura Rozalén Piñero

S U M A R I

El desig de trobar un lloc	6
Angel Rozas Serrano, president de la Fundació Cipriano García de CCOO de Catalunya	
Retrats de migració	8
Joan Saura Laporta, conseller de Relacions Institucionals i Participació de la Generalitat de Catalunya	
El fet migratori està en el centre del debat social	9
Celestino Corbacho, president de la Diputació de Barcelona	
Una ciutadania plena d'històries de viatge	10
Jesús María Canga, alcalde de Sant Adrià de Besòs	
Immigració: és més el que uneix que el que separa	11
Joan Coscubiela Conesa, secretari general de CCOO de Catalunya	
ITINERARI EXPOSICIÓ RETRATS DE MIGRACIÓ. ESTRATÈGIES PER FER-SE UN LLOC	13
Presentació	14
El viatge	16
L'arribada	22
Memòria ferida	26
Fer-se un lloc: assentament i adaptació	42
El dilema: retorn o permanència	66
Joc de miralls	74
Emigrar sota Franco	76
José Babiano Mora, Centro de Documentación de la Emigración Española, Fundación 1º de Mayo	
Espanyols a la perifèria nord de París al llarg del segle XX	80
Natacha Lillo Marqués, Professora del Centre d'Études et de Recherches Intereuropéennes Contemporaines (CERIC, París-VII)	
Espanyoles a París	86
Laura Oso Casas, Professora de la Facultat de Sociologia de la Universitat de la Corunya	
La diversitat de la nostra societat és un fet	92
Ghassan Saliba, secretari d'immigració de CCOO de Catalunya	

EL DESIG DE TROBAR UN LLOC

Existeix per mi un cert convenciment sobre el fet que l'anàlisi i la reflexió de les experiències passades poden ajudar-nos, en el sentit de plantar cara a les noves situacions amb actituds, coneixements i intuïcions, que adquirim en la mesura que passegem pel temps que ens ha tocat viure. És cert, no obstant això, que aquesta experiència en algunes ocasions es converteix en un llast, en una espècie de recepta que pretenem aplicar a tot el que succeeix al nostre voltant. Llavors podem trobar-nos amarrats al passat, no com a possibilitat de demà sinó com a nostàlgia de l'ahir.

L'exposició "Retrats de migració. Estratègies per fer-se un lloc" té la voluntat de guiar-se per la primera idea exposada, i rebutjar la nostàlgia com a instrument d'anàlisi, la simplicitat com a visió plana de les realitats socials, passades i actuals. En definitiva, es tractaria de buscar paral·lelismes en els fenòmens migratoris,

tal com es pretén en l'exposició, amb la idea que conèixer la nostra emigració històrica pot contribuir, en alguna mesura, a comprendre la immigració actual que rep el nostre país.

S'han estat realitzant, des de la Transició política, esforços, uns de més grans que altres, per tractar d'explicar on ens trobem, en bona mesura a partir de conèixer el que va succeir durant un període tan llarg com el que va representar la dictadura del general Francisco Franco. Això vol dir que no sabíem què va representar? Aquests esforços, representen recuperar alguna cosa que s'havia perdut? El que va representar, al meu entendre, fou un tall absolut amb la trajectòria anterior al 1939 i, per tant, la impossibilitat de continuar una evolució històrica que, amb les seves contradiccions, avenços i reculades, apuntava en una direcció "de modernització" del país, en aspectes econòmics, polítics, socials i culturals. Com s'ha dit en alguna ocasió, aquesta va ser la història d'una "esperança frustrada".

Els milions de persones que van deixar el país al llarg d'aquests gairebé 40 anys de règim dictatorial van ser també víctimes del "nou ordre" imposat. No hi va haver exili només el 1939, el més dramàtic de tots possiblement per

les seves dimensions. Hi va haver exiliats fins a la mateixa mort del dictador. No hi va haver només emigració a partir del 1960, quan es va fer més massiva, sinó que hi va haver emigració anterior, en moltes ocasions una emigració interior com a pas previ a una altra emigració per deixar el país. El règim es va suavitzar en les seves formes en alguns aspectes, però la seva base política i ideològica es va mantenir ferma, i la seva utilització de l'Estat també.

Vull agrair a totes les persones, entitats, institucions i organitzacions l'ajut que ens han proporcionat. Sense elles no hauria estat possible tirar endavant aquesta aventura dels dos últims anys. Aquesta qüestió em confirma que "u no és ningú". Especialment, vull expressar el meu afecte i el meu reconeixement a tots els testimonis que han estat disposats a prestar-nos el seu temps, els seus records i la seva intimitat per poder mostrar-nos allò que hi ha d'inesgotable en cada vida individual; també a aquells que, desgraciadament, ja no són entre nosaltres, però la memòria dels quals volem preservar. A tots aquells que voldríem, sense haver pogut parlar amb ells, que també se sentissin representats en aquesta exposició, als que van fer un viatge cap a un altre país i als que el van iniciar per arribar al nostre.

Amb l'exposició, la nostra Fundació, i per tant CCOO de Catalunya, ha volgut situar en el debat cultural un punt de vista, en el qual insisteixo: aquest "hem estat emigrants", que no hauríem d'ignorar, per buscar de manera valenta, sent prudents i al mateix temps generosos, solucions polítiques que abordin de ple el fenomen migratori d'avui, sense mirades obliqües, sense apel·lacions d'identitat exacerbades, del tipus que siguin. Amb el somni d'arribar al que deia un dramaturg fa segles: sé que he nascut i que he de morir, i el meu desig és fer-ho tan bé com sigui possible entre un i l'altre extrem.

Ángel Rozas Serrano,

President de la Fundació Cipriano García -
Arxiu Històric de CCOO de Catalunya.

RETRATS DE MIGRACIÓ

Les migracions han estat un dels fenòmens socials que han transformat més profundament la fisonomia de Catalunya al llarg de la seva història. Catalans i catalanes que van emigrar a finals del segle XIX a Cuba, Argentina o França. Persones d'Aragó, València o Múrcia que van venir a viure i a treballar a Catalunya a principis del segle XX. Milers de catalans i catalanes que van marxar de Catalunya com a conseqüència de la derrota de la República. Andalusos i andaluses que van emigrar a Catalunya, especialment durant els anys seixanta i setanta del segle passat. I avui una nova onada migratòria originària, principalment, de Llatinoamèrica i del Magrib. Un trànsit permanent de persones, d'esperances, a la recerca d'una vida millor o simplement amb l'esperança de conservar la vida, fugint de la repressió franquista, de les guerres o de la persecució de les dictadures llatinoamericanes.

L'exposició Retrats de Migració té la virtut d'explicar el fenomen migratori a través dels retrats dels seus protagonistes, a partir dels itineraris vitals de persones que van haver de marxar del seu país per raons polítiques o per raons econòmiques. El franquisme va ser una veritable maquinària d'exclusió i d'expulsió de gent. Exclusió dels que van perdre la guerra, i que van acabar afusellats o a la presó, o que en el millor

dels casos van patir l'exili interior i exterior, les depuracions, la marginació. I expulsió perquè el subdesenvolupament econòmic i el manteniment de velles estructures socials profundament injustes feien que la emigració fos l'únic camí de supervivència econòmica per milions de persones.

Les migracions, tal com reflecteix Retrats, sempre tenen un cost emocional per qui se'n va. Però també són una pèrdua pel país d'origen, per la gent que es queda, una pèrdua social, cultural, econòmica. Alhora les migracions són un guany pel país d'acollida que s'enriqueix amb noves aportacions. Així fou el 1939, malgrat que els exiliats republicans fossin rebuts com a derrotats, quasi com a enemics, que amenaçaven l'estabilitat interna de França. La paradoxa de l'exili català és que tot i ser una pèrdua pel país, també va permetre que el llegat cultural, humà i, en bona part, polític de la República es pogués preservar i empeltés amb la nova realitat social sorgida en una Catalunya molt diferent a la dels anys trenta.

Retrats de Migració és un recorregut per les vivències de persones que van protagonitzar la darrera gran emigració que ha patit Catalunya, amb l'arribada, l'establiment en el país d'acollida i el dilema del retorn. La seva memòria és la memòria viva del país, una memòria que s'estén més enllà de les fronteres de Catalunya.

Joan Saura Laporta,

Conseller de Relacions Institucionals i Participació de la Generalitat de Catalunya

EL FET MIGRATORI ESTÀ EN EL CENTRE DEL DEBAT SOCIAL

Estem assistint a un interès creixent per recuperar la memòria del passat com a vehicle per entendre millor el present. Com succeeix amb altres episodis de la nostra història recent, mirar enrere ens pot ajudar a comprendre l'actual immigració com un fenomen continu vinculat als moviments migratoris passats.

Avui dia, el fet migratori està en el centre del debat social, i hi ha el convenciment que estem assistint a una transformació de la realitat dels nostres pobles i ciutats. Però la incorporació de persones d'orígens diversos, amb costums, llengües i tradicions diferents, no ens ha de fer oblidar que, per a Catalunya, aquest no és un fenomen nou. Les migracions –la immigració i l'emigració– han estat presents en la nostra història com a fenomen estructural, consolidat en la mateixa dinàmica de desenvolupament econòmic, de creixement demogràfic i, fins i tot, en la construcció d'una identitat cultural pròpia.

L'exposició "Retrats de migració. Estratègies per fer-se un lloc" ens convida a entendre

la immigració a partir de la nostra experiència històrica. I ho fa a través d'aquells i aquelles que millor ens ho poden explicar: a partir dels testimonis i vivències personals de persones que van ser protagonistes de l'emigració i de l'exili.

D'aquesta manera, podrem descobrir els paral·lelismes entre uns i altres corrents migratoris: el viatge, l'arribada, el repte de trobar un lloc i una feina per viure, l'adaptació a la societat d'acollida, el retorn o la permanència, així com els sentiments i sensacions viscuts.

L'exposició és un homenatge a aquelles persones que van iniciar un projecte migratori i que ara estan en disposició d'explicar-nos la seva experiència. Un patrimoni compartit que hem de mantenir en la nostra memòria col·lectiva, com a element indispensable per conèixer el passat del nostre país, però també per entendre el nostre present i el nostre futur com a societat diversa.

Celestino Corbacho,

President de la Diputació de Barcelona

UNA CIUTADANIA PLENA D'HISTÒRIES DE VIATGE

Un día dice que se piensa marchar. Hasta el momento de decirlo no había tomado realmente la decisión. Una vez que lo ha dicho, se sabe. El pueblo lo sabe. Y es el pueblo el que a partir de ese momento le impide volverse atrás en su decisión. Algunos tratan de convencerlo para que no se marche. Pero todos reconocen que está decidido. Mientras no lo dijo, no estuvo verdaderamente decidido. John Berger, Jean Mohr. Un séptimo hombre.

L'Ajuntament de Sant Adrià, mitjançant el projecte del Museu d'Història de la Immigració de Catalunya vol retre tribut a totes aquelles persones que varen fer el viatge i també a les que l'estan fent ara o el faran en un futur pròxim. I és per aquest motiu que volem presentar –des del nostre equipament– aquests "Retrats de migració".

Aquesta exposició ens mostra la capacitat dels homes i les dones migrants per obrir-se espai. Un espai que en el moment de l'arribada és exclusivament per sobreviure i que, de mica

en mica, s'esdevé un espai propi per gaudir de la vida.

Emprendre la marxa és difícil. L'exili, la immigració econòmica i les diverses causes de desplaçaments humans mai són fàcils. Amb el viatge s'inicia tota una epopeia personal, però cal recordar que aquest gest també té conseqüències col·lectives. Amb el gest migratori comença tot un procés de transformació que abastarà des de l'individu mateix fins a la seva família i entorn. Des de la ciutat i des del país de partida fins a lloc d'arribada... Aquesta és una història apassionant que ens ha d'ajudar a entendre moltes coses des de la vessant més íntima de les nostres personalitats, però també ens ha d'ajudar a entendre les nostres ciutadanes i el nostre comportament en societat.

Sant Adrià de Besòs gaudeix a hores d'ara d'una població amb més de setanta nacionalitats d'origen, una ciutadania plena d'històries de viatge. Històries que venen ja de l'edat Mitjana però que a les acaballes del segle XIX protagonitzaren una trajectòria que a hores d'ara encara dura.

Poder difondre aquestes experiències ens consolida com a societat oberta i aquest és el compromís del futur Museu d'Història de la Immigració de Catalunya i d'aquesta ciutat.

Jesús María Canga,
Alcalde de Sant Adrià de Besòs

IMMIGRACIÓ: ÉS MÉS EL QUE UNEIX QUE EL QUE SEPARA

La història de la immigració és tan antiga com la història de la humanitat. Des dels començaments de la història els éssers humans han buscat els millors espais per instal·lar-se i poder viure en pau. En definitiva, han buscat espais de vida i llibertat.

La immigració és la protagonista dels grans esdeveniments de la humanitat, especialment en un entorn com el de la Mediterrània. Avui ja ningú discuteix que la història remota i recent de Catalunya només pot explicar-se si es té molt present el fenomen de les successives immigracions. El nostre país, com molts altres, ha crescut gràcies a les arribades d'immigrants i en altres moments ha sobreviscut gràcies a la capacitat d'emigrar cap a altres entorns.

Les regles de funcionament dels fluxos migratoris són molt semblants, al llarg de la història i en els diferents països. En contra del

que molts defensen, hi ha més elements comuns als diferents fets migratoris que elements de diferenciació. Els immigrants sempre es mouen en la mateixa direcció, d'allà on tenen riscos –econòmics o polítics– fins allà on poden rebre alguna seguretat. Els mecanismes d'informació també són els mateixos. La necessitat de seguretat els porta a agrupar-se per afinitats de família, de poble, de comunitat, de religió. Conserven una part de la seva història i memòria col·lectiva per continuar estant vius i perquè així la incorporació en la societat d'arribada és major.

Però els sindicalistes sabem alguna cosa més. La integració laboral facilita la social, i aquesta arrossega la cultural. I, per contra, la precarietat laboral comporta marginació social, la segregació urbanística i el resultat final són guetos lingüístics, culturals o religiosos.

Una de les coses més absurdes que es diuen de les noves migracions és la de ressaltar les grans diferències entre aquest fenomen i situacions anteriors. Potser és cert que no tenim una llengua comuna, professem religions diferents, tenim cultures diferents –per exemple el paper de la dona és diferent i fa més complexos els processos. Però no podem perdre de vista que ni les diferències són tantes, ni la nostra realitat és estàtica. Caldrà que recordem com era la societat rural catalana i

espanyola fa escassament quaranta anys perquè caiguin alguns tabús.

I sobretot caldrà tenir molt present que, si bé hi ha diferències, hi ha dos factors que al llarg de la humanitat han actuat com a elements d'integració. La fàbrica –ara els centres de treball diversos– i la ciutat. Les condicions de treball, la lluita per millorar-les, tenen una capacitat d'unir consciències molt forta. I la ciutat té unes capacitats de convivència, de civilització, impressionants.

Els poders públics, els governs que vulguin tenir una política d'immigració útil i no sols una política d'estrangeria tenen en els centres de treball i en la ciutat els grans factors d'integració social. Però tampoc això és una novetat: ja ho sabien els pobles de la Mediterrània fa milers d'anys.

Joan Coscubiela Conesa,
Secretari General de CCOO de Catalunya

ITINERARI EXPOSICIÓ

Retrats de migració

Estratègies per fer-se un lloc

PRESENTACIÓ

Una bona manera d'entendre la IMMIGRACIÓ ACTUAL és tenir consciència de la nostra EMIGRACIÓ HISTÒRICA

"Migració. [del ll. migratio, -onis, íd.] f **1** Acció de migrar. **2** DEMOG Canvi espacial significatiu fet per una població **3** ALIM En la tecnologia de l'envasament d'aliments, fenomen pel qual certes impureses de l'envàs poden passar al contingut i afectar-ne els caràcters sensorials i fins i tot contaminar-lo. **4** ETOL **1** Desplaçament cíclic i orientat, generalment col·lectiu, d'una població animal i sovint amb moviments de partença i arribada molt precisos. **2** p ext Desplaçament aperiòdic d'un grup animal, o d'un individu, generalment a una distància considerable. **3 migració parcial** Migració d'una part dels individus d'una espècie animal, generalment ocells, que habiten una àrea determinada". Gran Diccionari de la Llengua Catalana.

"Emigració [1803; de emigrar] f **1** DEMOG Moviment migratori des del punt de vista de la procedència o partença dels migrants. **2** DEMOG Conjunt d'emigrants". Gran Diccionari de la Llengua Catalana.

"Emigrat/emigrada Persona que viu fora de la seva terra obligada per una causa econòmica o política." Diccionari de la Llengua Catalana, IEC.

La migració pot respondre a diferents motivacions. Pot ser que una persona no trobi el seu lloc en la comunitat on viu perquè rep pressions de tipus cultural, econòmic, polític o moral. Aleshores decideix emigrar.

Quan una comunitat no té un bon govern, es produeix l'expulsió d'una part del seus membres. Si partim d'aquesta premissa hauríem de preguntar-nos: és tota emigració política?

Per als emigrants s'inicia un viatge per cercar possibilitats de millorar les condicions de vida i de treball. Comença una aventura, que sembla nova però que és molt antiga.

Sovint es diferencia entre "exili" i "emigració econòmica", dos fenòmens diferents per les seves motivacions. Més enllà d'aquestes motivacions, la conducta de les persones segueix unes pautes comunes: trobar on dormir i fixar una residència, ser clandestins i cer-

car la possibilitat de legalitzar la seva situació, tenir feina i aprendre a comunicar-se en una nova llengua, nous costums i noves formes de viure.

Durant el segle XX es produïren grans moviments migratoris, d'unes dimensions sense precedents, dirigits a diferents països europeus i també a altres continents. Els protagonistes d'aquesta exposició, per diferents raons, van decidir marxar a França. Molts ho feren el 1939 i altres en les dècades posteriors.

Els seus testimonis són relats de les seves vivències, dels seus desigs, de les seves expectatives. Els seus records transmeten aspectes que la documentació escrita de vegades pot amagar-nos. La tècnica del retrat ens proporciona una mirada més pròxima a cadascuna de les seves experiències. Hem considerat oportú, tanmateix, tractar de construir un retrat de grup.

EL VIATGE

"De la conversación y la amistad interrumpidas..."

del poema de Luis Cernuda "Amigos: Enrique Asúnsolo", [a La realidad y el deseo (1924-1962)". Ed. Fondo de Cultura Económica. Madrid, 1982. p. 343.]

Estació de França. Anys 70 Proced: AHCONC

Emigrants a l'Estació de França. 1964 Proced: AHCB

Emigrants a l'Estació de França. 1964 Proced: AHCB

"Era trist. Era al capvespre i al costat espanyol es veia tot negre i al costat francès es veien tots els pobles il·luminats, tot llum. Aquell contrast tan tan flagrant va fer que molta gent es sentís derrotada". (Sebastià Piera)

"I nosaltres fugint entre mig dels trens que estaven allà parats a Portbou, fugint fugint perquè venia la Guàrdia Civil. Cuidado que els nens no plorin, que no feu soroll que no... Ho tinc molt present, molt present". (Empar Llobell)

"Conocíamos a gente que pasaba con un coche, les tenías que pagar, para llegar a Francia con un salvoconducto de turista".

(Paquita Coronel)

"El viaje lo hice en tren. En el año 57-58 teníamos que pasar un control policial".

(Ramón Guillén)

"Vaig sortir a l'estat d'excepció de 1969 (...) La impressió de saber que iniciaves una nova etapa i de que sorties a un altre país que no coneixies, perquè jo no havia sortit mai". (Tomàs Chicharro)

L' ARRIBADA

El viatge i l'arribada a un lloc nou són l'escenari de sentiments contraris. Es produeix un desarrelament, perquè es deixa la terra d'origen i els llaços que t'hi uneixen. Tanmateix, enmig de la desorientació inicial, també preval el desig de començar una nova vida, que caldrà construir en condicions poc favorables.

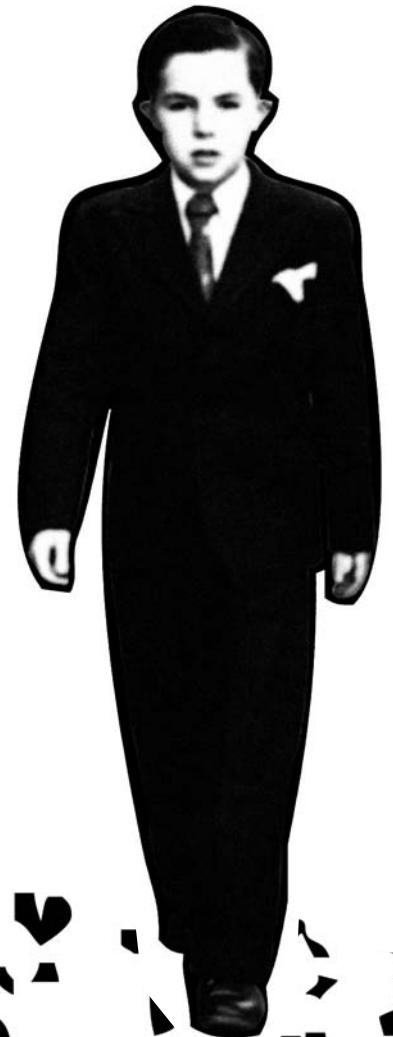
Pati interior del passatge Boise. Le Plaine Saint-Denis.
1960. Proced.: Col. privada María e Hipólito Jiménez

"Vaig constatar la diferència que existia entre la gent que m'envoltava i jo mateix... O sigui, jo havia que ser una cosa molt rara, tothom em mirava, amb uns pantalons que m'arribaven casi per sobre el turmell, una maleta de fusta tota blanca, amb una nansa de ferro...". [Lluís Martí Bielsa]

"Me sentia... petita. Com diria jo? Petita, acovardida de veure aquella gent que no entenien, amb una sensació de misèria. Me vaig sentir petita, ofesa, amb por... no ho sé, disminuïda". [Empar Llobell]

" La impressió va ser de por, l'angoixa de que no pots preguntar i no saps què fer (...) Y entonces tuve que coger el metro. Cuando no entiendes nada es algo horroroso. Miré un plano, yo creo que era la primera vez que veía un plano tan grande de una ciudad".
[Pilar Montes]

"Una cosa bèstia, grandiosa, tot era gran, tot era gran, aquella estació enorme, i la quantitat de gent i lo de pressa que anava. Tothom anava de pressa, tothom tenia pressa".

[Lluís Martí Bielsa]

"Em va impressionar la varietat de races, hi havia molts xinos i negres, negres de molts colors diferents... Jo no ho havia vist mai tot això".

[Pilar Montes]

"Al llegar a Lyon pues claro, llegas a casa de unos amigos, eres consciente de que vas a ser una carga, que les vas a... que no tienes ni cinco, que no puedes compensarles en nada, es una angustia". [Paquita Coronel]

MEMÒRIA FERIDA: “LA SEVA SINGULAR EXPERIÈNCIA...”

- Els camps de refugiats
- Les companyies de treball
- Els guerrillers

A l'hivern del 1939, mig milió de persones travessen la frontera amb França fugint de la guerra i de la victòria franquista. Arriben en un país que no els espera i es veuen reclosos per la força en camps de concentració i refugis, resistint condicions penoses.

L'acollida no és la desitjada. Les persones sanes són traslladades a centres d'internament, mentre que les ferides són distribuïdes per diferents hospitals del sud de França. La major part de les famílies queden separades, i les dones i els nens són enviats a refugis o camps. Els més afortunats són reclamats per parents o coneguts i allotjats a les poblacions. Per a la majoria, però, aquest èxode comporta l'inici d'un periple pels diferents camps. La tragèdia continuarà amb la declaració de guerra de l'Alemanya nazi i l'inici de la Segona Guerra Mundial.

Alguns grups d'homes passen a les companyies de treballadors estrangers, que representen una manera de sortir dels camps i comunicar-se amb l'exterior. Després de mesos de penúries, l'inici de la guerra mundial en duu molts a deixar les companyies de treball per lluitar contra l'ocupació alemanya, enrolats en les files de les Forces Franceses de l'Interior, les FFI. Surten d'una guerra i es troben abocats a una altra. Els més afortunats s'exilien a altres indrets més llunyans; tanmateix, per a molts altres, el seu destí serà la deportació als camps d'extermini nazis, en els quals en sobreviuran pocs.

Barracó. Camp de
concentració de
Saint Cyprien. 1939.
Proced.: Sebastià
Piera

Camp de concentració d'Argelès-sur-Mer. 1939. Proced.: Josep Zamora

Camp de concentració de Barcarès (o Rivesaltes). 1939. Proced.: Nicole Bastelica

Camp de concentració d'Argelès-sur-Mer dibuix de Jaume Roura.
1939. Proced.: Amical de Catalunya dels Antics Guerrillers Espanyols a França

HISTORIA DEL REFUGIADO

Ediciones XI Brigada, G. E. — 1944.

1 Perseguido y atosado de su España le han hechado.

2 Le recibe buena gente: le instalan comodamente.

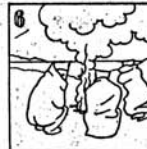
3 Quieto como un angelito, ayuna como un bendito.

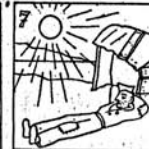
4 Para limpiar su conciencia está siempre en penitencia.

5 Le molestan los vecinos y le corta los caminos.

6 Y vive en un principal con calefacción central.

7 Cansado de vegetar, se marcha a veranear.

8 Tiene, como un gran burgués, criado senegalés.

9 Si sabe tirar chaquetas, le hacen llevar las tinetas.

10 Los sueños: Qué maravilla. Le llevan con su costilla.

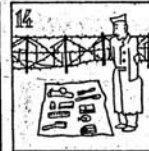
11 Sin esposa, ni criada, ha de hacerse la colada.

12 Le ayudan en su destreza y le visten de una piza.

13 Bien entero o solo un cabo todos quieren verle al rabo.

14 Va de compras al mercado y vuelve pobre pelado.

15 El presenta sus razones y le dan explicaciones.

16 Al especial falta gente y le hacen la permanente.

17 El desnudismo integral es práctica oficial.

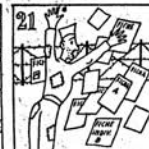
18 Los pecados capitales han puesto dos sucursales.

19 Donde le ofrecen valores que solo dan sinsabores.

20 Otros mantienen su puesto viviendo del presupuesto.

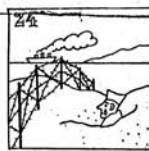
21 Si no le dan de comer al menos puede leer.

22 La esperanza y la ilusión le dan una indigestión.

23 Embarcan privilegiados y unos cuantos enchufados.

24 Si no ha podido embarcar ha alcanzado aterrar.

25 Y con muy gentil donaire le mandan a cambiar de aire.

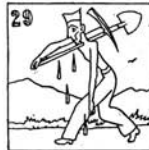
26 En coche? A pié? Na de eso. Le ponen un tren expreso.

27 Tratado a cuerpo de rey de acuerdo a la antigua ley.

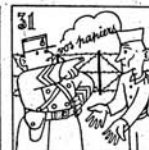
28 Trabaja como un maldito y se hace un capitalito.

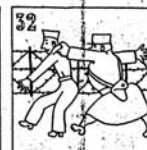
29 La temporada termina, como un alma de sardina.

30 Cuando los cuadrada llegan las piernas se le despegan.

31 Después de tanto rodeo vuelve al campo de recreo.

32 Admirando su valor le tratan con todo honor.

33 Por la alegría pasada, tosta pan en la alambrada.

34 Por fin le han emancipado y en un Grupo es controlado.

35 Ha cambiado ya el cariz; ya es hombre libre y feliz.

36 Y después de trabajar le llevan a descansar.

37 Un momento ha aprovechado y hacia el «Maquis» se ha marchado.

38 Allí encuentra un buen amigo y de un susto al enemigo.

39 Por el dentro se le fila, se escurre como una anguila.

40 Y se muestra de terror tan solo con el olor.

41 No pudiendo alcanzar, los otros lo han de pagar.

42 Es un hombre tan entero que le nombran guerrillero.

43 El valor de sus acciones traspasa los corazones.

44 Y el elige, muy formal, a la UNION NACIONAL.

45 Y volviendo por sus hueros toma nuevos derroteros.

46 Y al ver, en subterfugio, todos buscan su refugio.

47 El amor de la discordia ya imbuira misericordia.

48 Les hecha fuera de España tan solo con una caña.

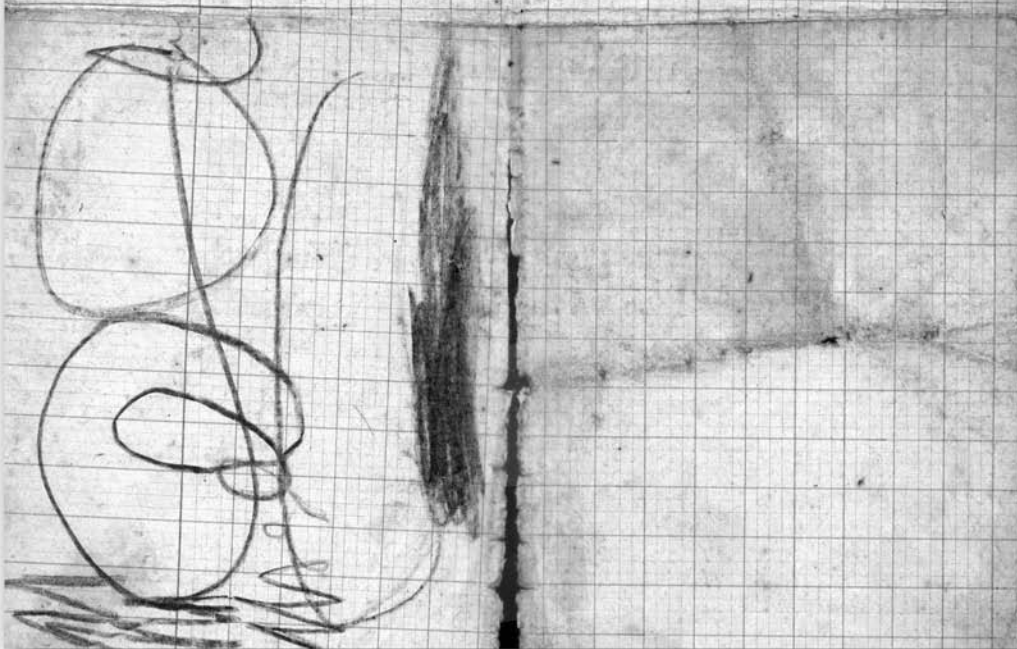
49 Y ved como ha terminado la historia del refugiado.

L'auca del refugiat. 1940
 Proced.: Amical de
 Catalunya dels Antics
 Guerrillers Espanyols a
 França

este campo y no he comido más que un pedacito
de carne con caldo de tomate.

En el campo cuando caí enfermo los primeros
días no hice caso, únicamente iba perdiendo las
ganas de comer, hasta que no comí nada y enton-
ces fué cuando empezó a subir la fiebre. Entre
el campo y el hospital estuve quince días sin
comer nada. El día 6 de Agosto de 1940
salgo del hospital más muerto que vivo.

Full del diari personal de
Josep Zamora. Camp de
Saint Cyprien.

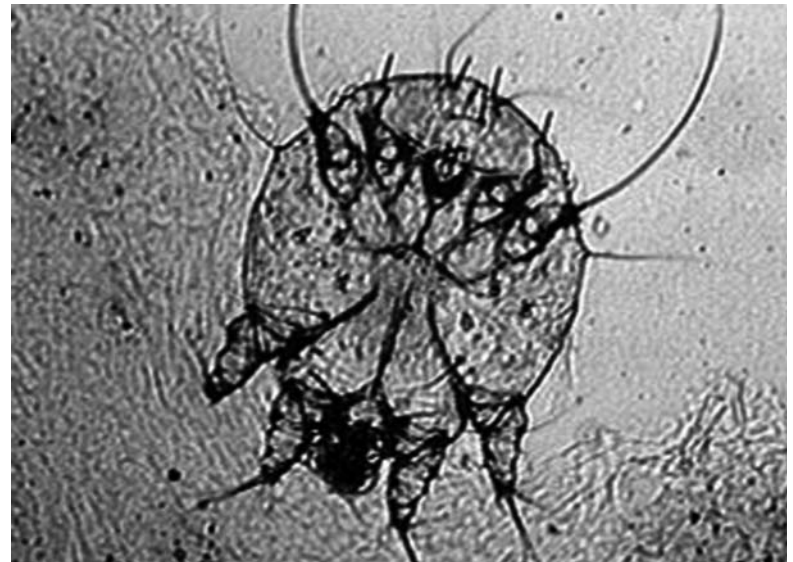
1939. Proced.: Josep
Zamora

POLL: "Anoplur de la família dels pedicúlids (*Pediculus humanus*), amb el cos deprimit, de color groc fosc i cobert d'una cutícula resistent, i que viu paràsit sobre el cos de l'home". Diccionari de la llengua catalana.

La sarna i els polls van ser dues plagues molt comunes entre la població dels camps de concentració francesos.

SARNA: "Malaltia cutània contagiosa caracteritzada per petites vesícules i excoriacions produïda per uns àcars, *Sarcoptes scabiei* i *Sarcoptes hominis*".
Diccionari de la llengua catalana.

LES COMPANYES DE TREBALL

Carnet de l'Agrupació de detinguts
polítics víctimes de la GESTAPO.
1945. Proced.: Emili Domingo i
Maria Font

" LES CARTES ROUGES "
GROUPEMENT DES DÉTENUÉS POLITIQUES
VICTIMES DE LA GESTAPO
BORDEAUX & SUD-OUEST
Association régie par la loi du 1er Juillet 1901
26, Allées de Tourny, BORDEAUX - Téléph. 882.60

M. *Emili DOMINGO*
Prénoms *Miguel* N° *0822*
Domicile *Rue des Pâtes* à *Toulouse*
Né le *Aout 1899* à *Ferrasa, Espagne*
Bordeaux, le *27 Janvier 1945*
Le Président, *[Signature]* Le Titulaire, *[Signature]*

MINISTÈRE DU TRAVAIL & de la Sécurité Sociale
DIRECTION GÉNÉRALE DE LA M. O. SOUS-DIRECTION DE LA M. O. E.
Bureau du Contrôle Départemental
4, rue de Beffort - TOULOUSE
Téléphone : 259.68 - 259.69

Duplicata RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

**CERTIFICAT DE LIBERATION
D'UN TRAVAILLEUR ÉTRANGER**

NOTE.—L'intéressé devra d'ores et déjà se présenter à la Mairie de la résidence (ou au Commissariat Central en ce qui concerne TOULOUSE) pour déposer les pièces complémentaires de son dossier de demande de carte d'identité.

Le T. E. *Bentosela Puig Francisco* né le *10.12.1921*
à *Barcelone (Espagne)* nationalité *espagnole*
résidant à *Marseille (S'Estaque)* est libéré du C. T. E. N° *562*
suivant décision de la Commission Départementale de Contrôle et de Libération instituée par la Circulaire N° 11/M. O. du 16/12/1944. (Réunion du *19 juillet 1945*).

Ce certificat ne tient lieu en aucun cas de titre de séjour.
A *Toulouse* le *11 Février* 1946
LE CONTRÔLEUR DÉPARTEMENTAL,
[Signature]
HAUTE-GARONNE
MINISTÈRE DU TRAVAIL

Certificat d'alliberació d'un
treballador estranger,
Francesc Bentosela Puig,
nascut a Barcelona.
1946. Proced.: Isabel Beltrán

Fernando Zamora i el seu fill, a una
Companyia de Treball, França.
ca. 1940. Proced.: Josep Zamora

Treballs a la mina. Companyia de Treballadors
Estrangers. Luz Sant Sauveur, Pirineus francesos.
1941. Proced.: Josep Zamora

:-: ATTESTATION D'IDENTITÉ :-:

Le Capitaine D E I T
Commandant la 22eme C.T.T.A.E.

certifie que le nommé :

Nom FONDDEVILA, Caldero

Prénoms José

Né le 30-3-1908 à Lérida

Nationalité espagnole est incorporé à la

328 Compagnie de Travailleurs des Transports

Espagnols sous le matricule N° 211 à dater

Détachement stationné

à Champ de Mars

Perpignan

Signature du Titulaire

Fonddevila

A Rivesaltes

le 30 Mai 1940

Le Capitaine DEIT

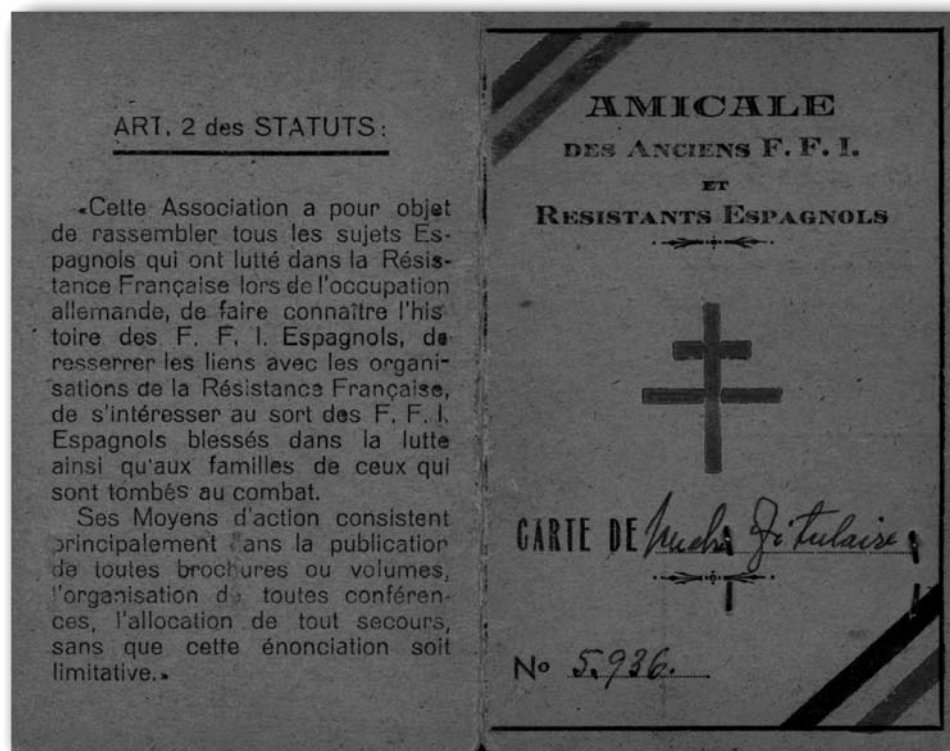
Commandant la 22e C.T.T.A.E.

Cette carte est strictement personnelle. Elle ne peut être utilisée que par son titulaire.
de circulation. En cas de perte elle ne sera pas renouvelée.

Certificat d'identitat d'un membre de la 328 Companyia de Treballadors de Transports Espanyols.
1940. Proced.: Nicole Bastelica

ELS GUERRILLERS

Carnet d'antic combatent
a les Forces Franceses de
l'Interior, FFI.
1946. Proced.: Emili
Domingo i Maria Font

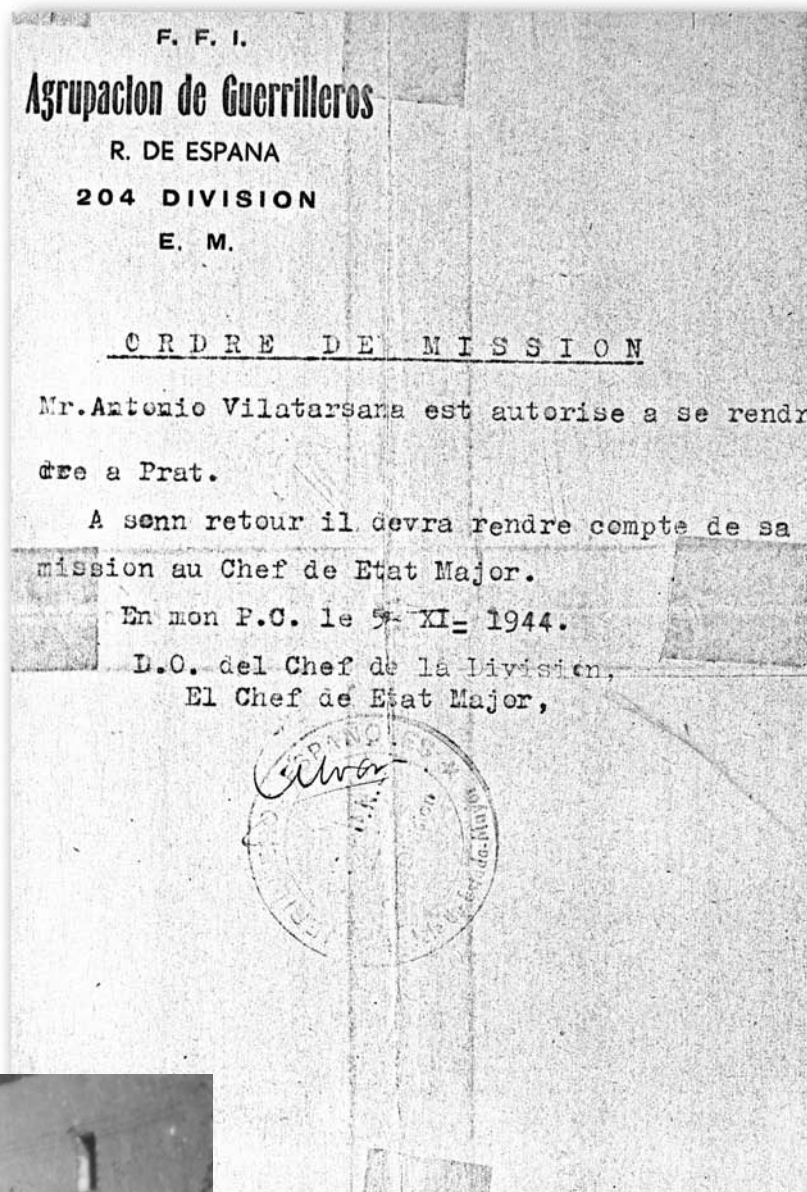

Insígnia de les Forces
Franceses de l'Interior, FFI.
Proced.: José Zaurín

Estat major de la Brigada 526.
1944. Proced.: José Zaurín

Ordre de missió dels FFI.
1944. Proced.: Antoni
Vilatarsana

Grup de guerrillers espanyols a
França.
1944. Proced.: Antoni Vilatarsana

Grup de treballadors estrangers a Rêves (Aude).

1941. Proced.: Lluís Martí Bielsa

Carnet de combatent volontari de la resistència..
1958. Proced.: Nicole Bastelica

“FER-SE UN LLOC”: ASSENTAMENT I ADAPTACIÓ

La conducta dels emigrants, en termes generals, s'orienta a la cerca d'un lloc en la societat receptora. La manera com són rebuts per part d'aquesta societat i de les seves administracions públiques condiciona extraordinàriament quines seran les seves estratègies. Han de trobar un habitatge, feina i escola per als seus fills, i forjar una xarxa de relacions d'ajuda mútua i d'espais de sociabilitat compartits. Aquest és l'univers d'elements sobre el qual bastiran una nova identitat.

- Família
- Habitatge
- Amics
- Feina
- Papers
- Associacionisme
- Militància

FAMÍLIA

Espanyols a Toulouse
1946 Proceid: Emili Domingo i Maria Font

Excursió
1942-1944 Proceid:
Emili Domingo i
Maria Font

Família Panyella anant a la festa del
diari "La Marseillaise", Marsella
1960 Proceid: Francesc Panyella i
Maria Bell-lloch

HABITATGE

Habitació d'immigrant espanyol
al Chantier de la Societé
Générale Auxiliare Ris-Orangis
(Regió Seune et Oise).
1963. Proced.: © Photothèque
IHS-CGT

Habitació d'immigrants espanyols. París.
s/d. Proced.: © Photothèque IHS-CGT

Gyé - S/ Seine & Haute
28-11-65-

Estimadas y simpáticas
locutoras: Salud

5 DEC 1965

Habiendo seguido escuchando vuestras disertaciones por R.T.F. y viendo muy acertadas vuestras disertaciones y informaciones en todos los sentidos en que lo hacéis, todas no somos en casa nos hemos hecho caso de vuestro requerimiento al pedir, de nos nuestra opinión sobre como vemos los Radio Escuelas dichas comisiones; todas muy acertadas y desprovistas de censuras cohercitivas.

Somos Españoles venidos a Francia en servicio de vds. hace un año y mi esposa y 8 hijos ha

Carta d'oient a la Radio Televisió
Francesa, Emissió en llengua
espanyola, des de Gye sur Seine,
Aube, Francia.

1965. Proced.: Arxiu André Camp.
Gentilesa de Gérard Malgat

de 3 meses, todos contentos
de la hospitalidad Francesa
y de el sacrificio de todas
aquellas Españoles, que hace
muchos años residen en
Francia. - como por ejem
plo quiza Vds. hermanas.

Por lo pronto les em
bido la Foto de mi familia en
una yo y mi esposa con sin
co de nuestras pequeños dos
gemelos de 4 años, una de 6
otra de 8 y la pequerita Valen
tina (Crisa) de 2 años.

En la otra dos va
romes de 20 y 18 años y una
de 16 años.

Creo así haber da
satisfacción a Vds. según
mis deseos y deseos.

Sin más por hoy S.
S. G. B. S. M.

Desera Andrés

AMICS

Casino de Mollans, França,
un diumenge
1946 Proceid: Maria Bell·lloch

Tres emigrants espanyoles a
Marsella, 1948
Proceid.: Antoni Vilatarsana

Jugant a la petanca, Marsella
7/1948 Proce: Antoni Vilatarsana

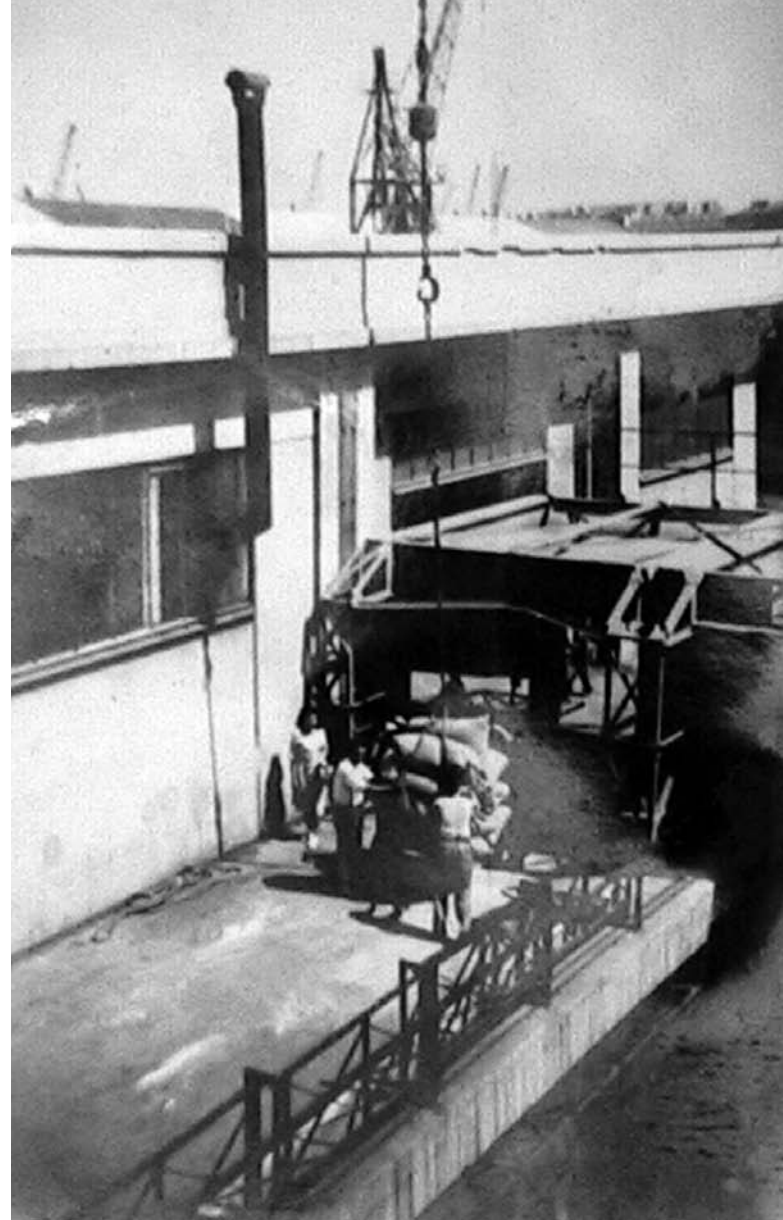
Maria Bell-lloch i un grup de joves de la JSU
venent el diari "Juventut". Marsella
1948 Proce: Francesc Panyella i Maria Bell-lloch

FEINA

Maria Font a la "Pharmacie
du la grand rond". Toulouse.
1962. Proced.: Emili Domingo
i Maria Font

Treballs de descàrrega al port. Marsella.
1949. Proced.: Antoni Vilatarsana

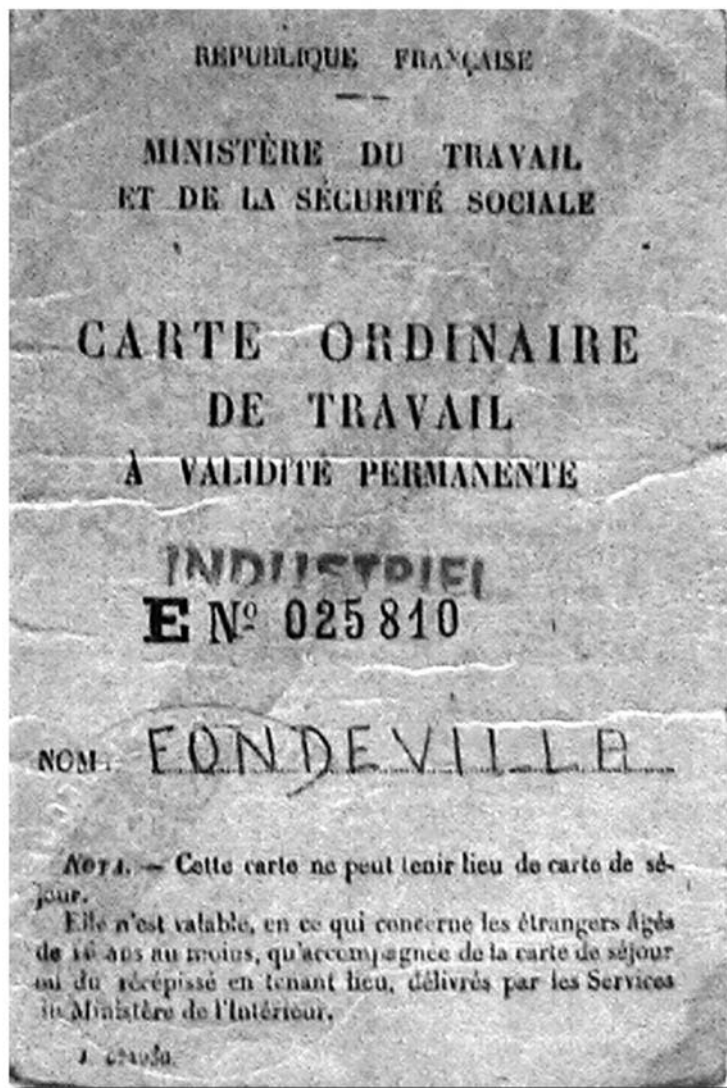

Refugiats espanyols fent
treballs de llenyataires.
1946. Proced.: Josep Zamora

Taller clandestí de confecció. Barri de Sentier, París.
1979. Proceid: © Photothèque IHS-CGT

Permís de treball pel sector industrial.
1959. Proced.: Nicole Bastelica

Francesc Panyella a l'Escola de Formació Professional. Fundició. Marsella.

1950. Proced.: Francesc Panyella i Maria Bell-Iloch

Veremadors. Vendonges, sud de França.
1942. Proced.: Antoni Vilatarsana

Como viven los trabajadores españoles en Francia

Entrevista con dos obreros de Citroën

Aprovechando mis pequeños conocimientos de español, he querido preguntar a los trabajadores españoles como viven en Francia y los motivos que les han conducido a marcharse de su país.

A la salida de la Fábrica Citroën me dirijo a dos obreros que hablan dicha lengua y les interpeleo. :

— ¿Españoles?

— Si.

— Soy delegado sindical y desearía tuvieran a bien de contestarme a unas preguntas.

— ¿Delegado de qué Sindicato, por favor?

— De la C.G.T.

— Pregunte entonces, si las cuestiones no son muy complicadas y tampoco muy largas, pues estamos muy cansados y queremos volver pronto a casa.

— Querria que me dijese, en primer lugar, los motivos que les han impulsado a venir a trabajar a Francia.

— Eso es muy sencillo — me contestan — La falta de trabajo, los salarios de hambre y de miseria que padecemos, como consecuencia del régimen, obliga a grandes masas de obreros y campesinos españoles a emigrar a otros países, con la esperanza de poder dar solución a los problemas vitales, como son el comer y el vestir.

— Se hablaba, les digo, que la emigración era consecuencia del

temperamento de aventura de los españoles.

— Eso es una calumnia y significa un desconocimiento del carácter del verdadero pueblo español, laborioso y familiar. La responsabilidad recae con todo su peso sobre el Gobierno de Franco. Figurese si no es doloroso para mi, añade uno de ellos, el tener que estar aquí con mi esposa, trabajando los dos, para poder mantener a nuestros dos hijos que los tenemos con mi familia en España. Y doble vergüenza para el gobierno español, ya que con el esfuerzo de todos los españoles, nuestro país podría estar a un nivel superior de desarrollo industrial y agrario al que se encuentra. Un país donde todos sus hijos podrían vivir sin necesidad de sufrir las vicisitudes de la emigración.

— Yo quisiera que su compañero diera también su opinión, pues quizás podría tenerla diferente, le digo al que acaba de hablar.

— Contestaré con mucho gusto, —me dice el otro— aunque le diré que mi parecer es el mismo y coincido en todo lo que mi amigo acaba de decirle. Aunque mi problema sea de distinta índole, las causas son las mismas; pues yo siendo más joven, mi aspiración es la de poder formar un hogar y la que un día podrá ser mi esposa me espera impaciente en mi país, y este es un problema que se puede extender a toda la juventud española.

— ¿Quieren decir entonces que no hay ningún problema político que les haya obligado a salir de España?

— Por mi parte ninguno en absoluto —contesta el más joven— yo era casi un niño durante la guerra y vivía en la zona franquista. Además mi padre fue falangista.

— Mi caso no es el mismo — añade el otro— pues si bien yo no tomé parte en el conflicto armado, mi padre era un ferviente republicano y por ello ha sufrido largos años cárcel.

— ¿Cómo explican ustedes — les pregunto— el hecho de que sus padres hayan sido enemigos políticos y combatido en filas distintas durante la guerra de España y ustedes aquí salgan juntos del trabajo y marchen del brazo uno del otro?

— Comprendemos que se quede usted sorprendido, pero podemos agregar que somos muy buenos amigos.

— ¿Pueden explicarme con un poco más de detalle este problema?

— No hay tal problema. La realidad es que la naturaleza del régimen no ha convencido a nadie, aparte un puñado de grandes capitalistas que son los beneficiarios a costa de la miseria del pueblo y, por consiguiente, para nosotros no puede haber diferencias por lo que pasara en la guerra civil.

(Sigue pág. 6)

NADA SE OBTIENE SIN LUCHA

(Viene de la página 1.)

cada día más precaria. Y por ello exige aumento de salarios y un trato más humano.

¿Pueden los trabajadores inmigrados permanecer al margen de la acción para el mejoramiento de la suerte de los obreros?

Eso no es posible. En primer lugar porque sus intereses están en juego, co-

mo los de todos los trabajadores. De otra parte, porque en el caso de que se aislasen de la masa de los trabajadores, no harían con ello más que permitir su utilización como mano de obra barata por los patronos, en contra de los intereses de todos.

La solidaridad obrera es la mejor garantía contra la explotación patronal.

Y ésta se concretiza en la adhesión al sindicato.

Es por todo esto, y para concluir, que invitamos fraternalmente todos los trabajadores inmigrados a ingresar en las filas del sindicato C.G.T., la organización más potente de los trabajadores porque está incondicionalmente al servicio de la clase obrera.

M. DUFRICHE

Bulletin d'information
des travailleurs
espagnoles.

Num. 3. gener 1961.

Proced: ©

Photothèque IHS-CGT

PAPERS

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE
MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR
DIRECTION GÉNÉRALE DE LA SURETÉ NATIONALE
PRÉFECTURE de L'Aveyron

Application du décret du 31 décembre 1947 (voir au verso)

RÉCÉPISSÉ DE DÉCLARATION DE CHANGEMENT DE RÉSIDENCE

Nom BENTOSOLA née BELTRAN, Prénoms Isabelle,
Né le 18 Juin 1924 à Puebla (Espagne)
Nationalité Espagnole Réfugiée, titulaire de l'autorisation de séjour n° 47-AG-74497 (RP)
délivrée le 22 Mars 1950, par la Préfecture du Tar-

DÉPART
demeurant à Millau (Aveyron)
se rend à Marseille (Bouches du Rhône)

ARRIVÉE
vient de Millau (Aveyron)
est arrivé à 18 rue de la Méditerranée

Millau le 31 MAR 1958
Marseille le 5 AVRIL 1958

La Mairie ou le Commissaire de police

"Recepisse" de declaració de canvi de residència.
1958. Proced.: Isabel Beltrán

DUPLICATA RÉPUBLIQUE FRANÇAISE N° 130701823

CARTE D'INTERNÉ POLITIQUE

DÉLIVRÉE PAR LE MINISTRE DES ANCIENS COMBATTANTS ET VICTIMES DE GUERRE

TITULAIRE: DOMINGO-CASANOVA Miquel
Né le 4-8-1899 à TARRASA (Esp.)
Domicile: 4, Rue Boulingrin TOULOUSE (H.G.)
Interné du 24 Septembre 1943
au 15 Août 1944
Carte établie le 24 Avril 1953

LE DIRECTEUR DES STATUTS ET DES SERVICES MÉDICAUX
P. O. LE CHÉF DU BUREAU DES CARTES

Le Titulaire,
Miquel Domingo

Carnet d'internat polític.
1953. Proced.: Emili Domingo i Maria Font

MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR
DIRECTION GÉNÉRALE DE LA SURETÉ NATIONALE
PRÉFECTURE de _____

Application du décret du 31 décembre 1947 (voir au verso)

RECEPISSE DE DECLARATION DE CHANGEMENT DE RESIDENCE

Nom Bentosola ni Beltran, Prénoms Isabelle
Né le 18-6-24 à Puebla
Nationalité Esp., titulaire de l'autorisation de séjour n° 74497
délivrée le 22-3-50 par Pref Tar

DÉPART
demeurant à Albi
se rend à Millau (Aveyron)

ARRIVÉE
vient de Albi (Tarn)
est arrivé à Millau (Aveyron)

Albi le 15-7-55
Millau le 20 JUL 1955

La Mairie ou le Commissaire de police

"Recepissé" de declaració de canvi de residència.
1955. Proced.: Isabel Beltrán

Carnet de resident a França.
1975. Proced.: Ángel Rozas Serrano

CC 93 B 74 7002

Situation de famille: ~~XXXXXX~~ marié, ~~XXXXXX~~ (1)

Date d'entrée en France: DECEMBRE 1970

Durée du séjour ininterrompu _____

NOM GIMENEZ TONIETTI Ep. ROZAS SERRANO

Prénoms Carmen

Né le 17 JUILLET 1919

à BARCELONNE

Nationalité ESPAGNOLE

Profession _____

Adresse 18, rue de Romainville
93 MONTREUIL -

CARTE VALABLE
du 14 FEVRIER 1975 au 13 FEVRIER 1978

VALIDITÉ TERRITORIALE

Signature du Titulaire: *C. Rozas*

Délivré le 07 AVR. 1975

Par POUR LE PREFET
Le Chef du Service
des Etrangers

Cachet:

(1) Rayer les mentions inutiles

Carnet de resident a França. 1975. Proced.: Ángel Rozas Serrano

CONSULTORIO JURIDICO

COMENZAMOS en este número la publicación de este Consultorio para informar a los trabajadores españoles de todos los problemas que se les puedan plantear durante su estancia en Francia (tarjeta de residencia, carta de trabajo, seguros sociales, indemnizaciones familiares, envío de dinero a España.)

Además de todas las cuestiones que publiquemos, los trabajadores españoles podrán dirigirse directamente a nuestra Redacción:

C.G.T. Consultorio Jurídico
213, rue Lafayette. - PARIS 10*

explicando claramente el caso que desean consultar, el cual será contestado en estas mismas columnas, a menos que su importancia requiera una contestación más amplia y particular.

Empezamos hoy con las principales disposiciones para obtener la tarjeta de residencia.

LEGISLACION

LAS TARJETAS DE RESIDENCIA (CARTES DE SÉJOUR)

Existen tres clases de «Cartes de séjour»:

- « Carte de résident temporaire » (temporal).
- « Carte de résident ordinaire » (ordinario).
- « Carte de résident privilégié » (privilegiado).

a) « CARTE DE RESIDENT TEMPORAIRE » (Color rojo).

Es la tarjeta de residente que se entrega a todos los trabajadores extranjeros a su llegada a Francia. La duración de su validez es variable, pero no excede en ningún caso de un año.

Su validez territorial, como la de todas las «cartes de séjour» se extiende, en principio, al conjunto del territorio francés (con la excepción de los Departamentos de Haut-Rhin, Bas-Rhin, Moselle y Alpes-Maritimes, donde los extranjeros no pueden establecer su domicilio sin previa autorización del Prefecto).

En algunos casos, su validez territorial puede ser reducida a una circunscripción determinada.

Para obtener la « carte de résident temporaire » hay que justificar medios suficientes de vida, si no se ejerce una profesión, para lo cual es necesario poseer una autorización correspondiente a la naturaleza de su actividad profesional.

Los que deseen dedicarse a los trabajos del campo, deben pedir la autorización en los « Service de la Main-d'œuvre agricole ».

b) « CARTE DE RESIDENT ORDINAIRE » (Color verde).

Su validez es de tres años y se concede después de autorizarse a fijar la residencia en Francia, a título permanente.

Para obtenerla han de cumplirse las mismas condiciones que para la carta de residente temporal, debiendo justificar, además, que la permanencia en el territorio francés es superior a un año.

c) « CARTE DE RESIDENT PRIVILEGIE » (Color azul).

Para la obtención de esta tarjeta cuya validez es de 10 años, rigen las mismas condiciones que para las anteriores, siendo necesario, además:

1º — Ser menor de 35 años en el momento de la entrada en Francia, edad que se aumenta de cinco años por cada hijo menor residente en territorio francés.

2º — Justificar una residencia ininterrumpida de tres años por lo menos, que se reduce a uno si se está casado con una francesa o se tiene un hijo francés.

Existen otras disposiciones para reducir el plazo de residencia, que no corresponden a la situación de la mayoría de los trabajadores españoles y, por consiguiente, no consideramos necesario señalarlas, aunque si alguno de ellos se encuentra en esas condiciones (haber efectuado el servicio militar en Francia, haber rendido servicios eminentes al país, bien durante la Resistencia o con trabajos literarios, artísticos o científicos) podemos informarles personalmente de sus respectivos derechos.

QUE DOCUMENTOS SE NECESITAN.

- El pasaporte nacional o un título de viaje que lo reemplace.
- Una petición de « carte de séjour » redactada en una simple hoja de papel blanco, sin timbrar ni legalizar, dirigida al Prefecto del Departamento en que vaya a residir, y en la que se detallará el estado civil y la situación de familia.
- Cinco fotografías de perfil, del lado derecho, con la oreja al descubierto.
- Un sello fiscal de 300 francos (tres nuevos francos) importe de la tarifa de residencia.
- Un documento que acredite su domicilio, legalizado por el Alcalde o certificado por el Comisariado de Policía.

**A trabajo igual
Salario igual**

**Los mismos derechos para
todos los trabajadores**

**Contra las vejaciones
y atropellos**

— La autoridad que acoja la petición, extenderá un recibo (recepissé) de un mes de validez, que puede ser renovado, y cuyo documento sustituye a la « carte de séjour » mientras se decide sobre la petición.

PARA RENOVAR LA « CARTE DE SÉJOUR ».

El titular de la tarjeta de residente temporal debe formular, bajo las mismas condiciones que para la obtención de la misma, una petición a las autoridades de su residencia, durante la quincena anterior a su vencimiento.

Para renovar la tarjeta de residente ordinario o privilegiado son necesarios los mismos requisitos y conviene presentar la petición en el curso del último trimestre de su validez.

TITULO DE RESIDENCIA DE LA ESPOSA E HIJOS.

Deben solicitarse las tarjetas de residencia en las mismas condiciones. Los hijos que no hayan cumplido 16 años no están obligados a solicitarlo.

PERMANENCIAS

METALURGICOS

Union Sindical de Trabajadores de la Metalurgia, 94, rue Pierre Imbaud - Paris 11. (Métro : Couronnes).

CONSTRUCCION

Sindicato de la Construcción. Bolsa del Trabajo, 3, rue Château d'Eau - Paris 10. (Metro : République).

SERVICIO DOMESTICO

Bolsa del Trabajo, 3 rue Château d'Eau. Bureau 14 - 3er Piso. Paris 10.

Bulletin d'Information
des travailleurs
espagnols.
Núm. 3. Enero 1961
Proced.: ©
Photothèque IHS-CGT

ASSOCIACIONISME

Carnet de soci Casal
Català de Toulouse
1945. Proced.: Emili
Domingo i Maria Font

Festa del Casal de Catalunya
al parc de Saint Cloud. París.
1946. Proced.: Casal de Catalunya
de París

CASAL DE CATALUNYA

A P A R I S

67, RUE CONDORCET (IXe)

*QUE EL NOSTRE "CASAL"
SIGUI AQUELL TROS DE
CATALUNYA QUE FACI MENYS
DOLOROSA L'ENYORANÇA DE
LA NOSTRA TERRA ALS QUE
HEM POSAT ARREL AÇI, I
MES SUPORTABLE L'ESPERA A
TOTS AQUELLS ALTRES QUE
UN MALHAURAT DESTI ELS
IMPEDEIX DE RETORNAR A LA
LLAR CATALANA.*

EL PRESIDENT.

SECCIONS DE CULTURA,
D'ACOLLIMENT
I ORIENTACIO,
FESTES DE GERMANOR,
REPRESENTACIONS
TEATRALS,
MUSICA I DANSES,
ESPORTS I EXCURSIONS,
TERTULIES CATALANES.

**CATALA ! SI ENCARA NO ETS SOCI DEL NOSTRE
"CASAL" DEMANA, AÇI MATEIX, LA PROPOSTA.
VISCA CATALUNYA !!**

Targetó del Casal de Catalunya a París.
s/d. Proced.: Casal de Catalunya de París

El Hogar de los Espanoles
 S. C. DE SOCORROS MUTUOS
 Fundada y aprobada el 28 de Noviembre de 1926, con el nº 75-3236
 DOMICILIO SOCIAL
10, Rue Cristino Garcia — La Plaine St-Denis (93)
 TITULO DE SOCIO No Mutualista
 Don : Atanasio Lopez Fernandez
 Nacido : 1 / 5 / 1900 Argomedo
Burgos
 Profesion Empleado
 Domicilio 38 R. Guyard Delalain Aubervilliers
 Expedido el 26 de Mayo 1965
 El Titular, El Secretario, El Presidente.

E. Echevarria

Carnet de soci del Hogar de los Españoles de París. 1965. Proced.: Atanasio López Fernández. Gentilesa de Natacha Lillo

Reunió al Casal de Catalunya a París. 1955. Proced.: Antònia Mas

MILITÀNCIA

Carnet del PSUC per emigrants, utilitzat a França.
1977. Proced.: Àngel Rozas Serrano

Nº 1054

Organització Comarca 30
Nom Carmen Jimenez
Cognom Cometti
Data d'ingrés al Partit Julia de 1976

Secretari General
[Signature]

Notas:
Aquest carnet és vàlid únicament a l'emigració.

P.S.U. de C. Cotització	P.S.U. de C. Cotització	P.S.U. de C. Cotització
<u>10</u>	<u>10</u>	<u>10</u>
<u>10</u>	<u>10</u>	<u>10</u>
<u>10</u>	<u>8</u>	<u>9</u>
<u>10</u>	<u>11</u>	<u>12</u>

Manifestació contra el procés de Burgos contra militants d'ETA.
Toulouse.
1975. Proced: Josep Zamora

REDACCIÓ:
Josep PALLACH
32, av. de la République,
MONTGERON (S. et O.)
ADMINISTRACIÓ:
M. MIQUEL

26, rue des Potiers — Toulouse (H.-G.)
C. Ch. Postaux : 1792-75 - Toulouse

Preu de l'exemplar: 20 francs.

Suscipció l'any: 250 francs.

ORGAN CENTRAL DEL MOVIMENT SOCIALISTA DE CATALUNYA

FEDERACIÓ
DEMOCRACIA
SOCIALISME

Endavant

LLETRA DE CATALUNYA

* Per diverses causes — manobres, indecisió, «attentisme» — la temptativa de vaga general no tingué l'èxit desitjat inicialment per les organitzacions democràtiques catalanes.

● Però la Campanya de Protesta, que ha de continuar i continuarà d'acord amb les decisions de les forces democràtiques, mostrarà al món els veritables sentiments del nostre poble.

* Contra la política econòmica del règim que només imposa nous sacrificis als treballadors i a les classes populars!

BARCELONA, Juliol 1959. — La Diada de Protesta no conegué l'èxit que tots esperàvem; l'èxit pel qual tants d'esforços havien fet dotzenes i dotzenes de joves companys, obrers i universitaris. Hi hagué vaga de protesta a les mines de Berga, Saldes, Guardiola; atur a algunes empreses de construcció de la part alta de Barcelona, a Sant Just d'Esvern i a Cornellà; absències del treball a algunes empreses tèxtils del Poble Nou... i molt poc. Si és cert —com ho és per qualsevol observador imparcial que el 90 % del nostre poble està contra el règim, hem de dir parafrasant els famosos mots de Churchill durant la guerra, que «mai l'honor de tants havia estat entre les mans de tant pocs». Car és l'honor i la dignitat obrera i ciutadana el que han salvat els obrers i els universitaris que han manifestat pacíficament, i sense deixar lloc a dubtes el seu sentiment. Un sentiment que tot-hom ha d'aprendre a expressar serenament, sense explosions d'ira, però amb fermesa. Un sentiment que funda la dignitat de l'home lliure, de l'obrer conscient, i que no s'ha d'exterioritzar únicament a les taules de café, o en els «chistes» de tertúlia, o a les graderies del Barça: que s'expressarà un dia en la vida democràtica reconquistada i no pidolada.

Això és el que volia i vol la Campanya de Protesta. A les «uleries» d'Acedo, a la gran por del règim, a la campanya dels diaris contra els crojos-separatistes, contestarem un dia amb serenitat i clarecat. I els treballadors, que per una esgotadora jornada de 12 i 15 hores tenen el nivell de vida més baix d'Europa, diran també que la victòria, per

ésser eficaç i duradora, ha d'ésser filla de l'acció ordenada, unànime, conscient. I així aconseguiran llurs objectius.

CAL MADURAR LES CONDICIONS POLITIQUES. — Dit això —que havíem de dir-ho— repetim ara que les condicions polítiques amb les quals l'acció es plantejava no eren les més òptimes. A Catalunya, si a Catalunya van unides les forces democràtiques, sindicals i polítiques i ningú no pot dire (com ningú no ha dit, car el general Acedo o Franco és igual a ningú) que la Campanya de Protesta fos una maniobra comunista.

Però l'acció dels catalans, àdhuc quan és unànime (com es veié en les grans manifestacions dels transports l'any passat, en la vaga metal·lúrgica) no és suficient. Per això tot-hom volia saber com es plantejava l'acció a fora de Catalunya. I d'allà no venien noves favorables. Maniobres dels comunistes per un costat, manca de fermesa i de decisió per altra, «attentisme» per molts. I ho sabem nosaltres, els nuclis d'oposició que per primera vegada hem intentat organitzar una acció de masses la qual, per primera vegada també des de l'any 1939, ha obligat al règim franquista a reconèixer la nostra força. També ho sabia l'home del carrer, el treballador que riscava en l'acció, el lluitador que es mossegava els punys al veure la fallida.

Cal esperar que aquests mesos propers s'aprofitaran per a clarificar la perspectiva política. Els moments que anem a viure ho demanen més que mai.

EL PLAN ECONOMIC DE FRANCO PROVOCA LA MISERIA I LA FAL-LIDA. HEM DE PREPARAR ELS PRO-PERS COMBATS. — En efecte, tal com anunciaren la U.G.T. de Catalunya i el M.S.C. en una Declaració Econòmica el mes de març darrer, el franquisme acutal per les realitats econòmiques està obligat a emprendre una política econòmica que tindrà conseqüències gravíssimes pels treballadors i per les classes populars de Catalunya. Per començar, més de tres cents empreses comercials i industrials han fet suspensió de pagaments durant aquests darrers temps: El Barato, les Farines Pales, Les Rentadores Bru... I es parla de l'Agulla, de can Arisso, etc., etc. Les hores extraordinàries han estat suprimides arreu, a la metal·lúrgia com al tèxtil. Les restriccions de crèdits, la devaluació imminent, provoquen una nova baixa del nivell de vida, l'atur i noves misèries... Tot això, diuen, per establitzar la moneda. Però com pot el mateix règim, els mateixos homes que han destruït la moneda i l'economia, que exporten ca-

(Passa a la pàg. 2.)

EL LABOUR PARTY I ELS SINDICATS BRITANICS AL COSTAT DELS DEMOCRATES DE LA PENINSULA

El Spanish Democrats Defense Funds, constituït a Londres a iniciativa del L. P. ens ha donat a conèixer el report de la visita del conegut advocat i amic nostre, Mr. Peter Hennson, el qual ha estat a Barcelona i a Madrid durant el mes de Juny.

Els treballistes demostren una vegada més que la solidaritat obrera i democràtica no és un simple mot de propaganda: les visites als advocats dels presos i dels que estan en llibertat vigilada; la constant protesta i vigilància dels democrates europeus que el L. P. representa; les mostres permanents d'interès pel destí del socialisme i de la democràcia peninsular, constitueixen per tots nosaltres el millor encoratjament.

Així tinguérem ocasió d'expressar-ho personalment al representant del Labour. I avui ens plau redir-ho públicament: Els treballistes anglesos estan al nostre costat! El M.S.C. reitera també la seva amistat i confirmà la voluntat de totes les forces democràtiques catalanes de continuar la lluita fins a obtenir el triomf.

EL MOVIMENT SOCIALISTA DE CATALUNYA AL CONGRES DE LA INTERNACIONAL SOCIALISTA

En ocasió del Congrés de la I. S., celebrat a Hambourg, el M.S.C. s'ha adreçat, com ho fa, regularment, al Secretariat de la I. S. per expressar-li els millors desigs de reeixida. Al mateix temps, i reiterant l'adhesió ja afirmada l'any 1951, quan es reconstituï la Internacional, el M.S.C. exposa en el seu document les raons per les quals reclama el lloc que li pertany en el si de la gran família socialista internacional.

Remerciant de nou els socialistes de tot el món per l'ajuda moral generosament expressada amb motius de les detencions del mes de novembre, i sempre que ha estat necessari, el M.S.C. ha fet conèixer també als partits de la I. S. un ampli report sobre els inicis i les derivacions a Catalunya de la Campanya de Protesta, la qual (malgrat la fallida de la temptativa de vaga general, per les causes que hi són analitzades), ha estat ocasió d'una intensa movilització de les millors energies de les noves generacions obreres i universitàries del nostre poble, i ha reunit en perfecta unanimitat totes les organitzacions democràtiques, sindicals i polítiques, de Catalunya.

"Endavant". Publicació
periòdica de l'òrgan
central del Moviment
Socialista de
Catalunya. Toulouse.
1959. Proced.:
Fundació Cipriano
García - Arxiu Històric
de CCOO de Catalunya

Primer de maig. Toulouse. 1964. Proced.: © Photothèque IHS-CGT

Maria Bell-Iloch en un ple de les JSU de Boques del Roine.
1947. Proced.: Francesc Panyella i Maria Bell-Iloch

Primer de maig, Lyon.
1972. Procead.: © Photothèque IHS-CGT

Pepe Cepillo. Actes en solidaritat amb Julián Grimau. Moltelimar, Drôme.

1963. Proced.: Arxiu Històric PCE

Manifestació per la jubilació als 60 anys. Toulouse. 197?. Proced.: Josep Zamora

LA VIDA Y LA LUCHA DE LOS TRABAJADORES EN FRANCIA

LA LECCION DE LAS LUCHAS ACTUALES

CON las luchas desarrolladas durante los últimos años, la clase obrera ha frenado la voluntad común de los patronos y del gobierno de reducir aun más el nivel de vida del conjunto de los asalariados en beneficio de las grandes sociedades capitalistas.

Pero las reivindicaciones económicas y sociales de los trabajadores son las mismas frente a la obstinada negativa de la patronal y del poder a abrir la discusión para su mejor reglamentación.

De tal manera, los trabajadores participan por centenares de miles, con ánimo valeroso, en paros parciales o en huelgas para obligar a los patronos a resolver los problemas urgentes por medio de la negociación.

Con el aumento general de los salarios, la garantía del empleo, la seguridad contra los despidos, las cierres de fábricas, las reducciones de horarios de trabajo o de personal son las reivindicaciones urgentes de primera necesidad, así como la reducción del tiempo de trabajo sin pérdida de salario. Reivindicación ésta justificadísima dado el crecimiento de la productividad del trabajo.

En las acciones que se han desarrollado, que todavía continúan o que se preparan contra la agravación de las condiciones del trabajo, por la supresión de las diferencias de zona, por el libre ejercicio de los derechos sindicales en las empresas, los militantes de la C.G.T. dan pruebas de un gran espíritu de responsabilidad y los trabajadores de una combatividad y de una unidad considerables.

Aunque sin relación directa con los resultados de las recientes elecciones legislativas, las luchas económicas han adquirido un nuevo desarrollo.

LOS trabajadores españoles, con sus camaradas franceses, han sacado nuevas razones de confianza y de seguridad en el porvenir para hacer que cesen las injusticias irrisorias, en el progreso de la unión de las fuerzas obreras y democráticas y en el severo golpe asestado al poder de los monopolios, es decir a los propios monopolios.

Ni las maniobras de división o el recurso al lockout por los patronos o a las fuerzas de la represión han podido intimidar a

los trabajadores en huelga o quebrantar su unidad sellada en la lucha.

Después del resultado del acuerdo en las fábricas Dassault en Burdeos, el de Rodiaceta en Lyon, impuesto al poderoso trust Rhône-Poulenc, el de Berliet, constituyen éxitos apreciables de gran interés para el conjunto de los trabajadores y particularmente para los que son víctimas del paro parcial, de las perturbaciones del empleo y que soportan difícilmente el verdadero robo que constituyen las disparidades regionales de salario.

La experiencia acaba de demostrar que se puede vencer la resistencia de la patronal estimulada por la política antisocial del gobierno. Finalmente han tenido que aceptar lo que las organizaciones sindicales han preconizado sin cesar: la solución de las reivindicaciones por medio de la negociación.

Este es el camino que hay que seguir para imponer también la supresión de los discriminaciones que dañan injustamente a los trabajadores inmigrados y a sus familias.

La posición de la C.G.T. es precisa y clara: no puede firmar dicho convenio con su contenido actual, pues eso sería abrir la puerta a los despidos. El convenio no contiene nada en cuanto a la reducción del tiempo de trabajo sin pérdida de salario, ni el retiro a los 60 años, dos reivindicaciones que harían imposible el despido de los 15.000 empleos amenazados.

El convenio no prevé ninguna garantía seria del empleo. Se plantea fuera del mismo la posibilidad del retiro anticipado para algunos trabajadores de 60 años designados a voluntad de los patronos y según sus necesidades.

La C.G.T. considera que este retiro anticipado es un paso adelante en su lucha por el retiro a los 60 años, y pide que se generalice su beneficio a todos los trabajadores de esa edad y que no sea condicionado a que el obrero beneficiario tenga que permanecer en la provincia donde reside hasta los 65 años. Un trabajador español

En la siderurgia no sobran trabajadores sino horas y años de trabajo

LA siderurgia es una de las producciones industriales que absorben gran cantidad de trabajadores inmigrados. En los departamentos de la Moselle y de la Meurthe et Moselle, principalmente centros siderúrgicos franceses, de 35 al 40% de los trabajadores horarios son inmigrados, entre éstos unos 8.000 españoles.

En la situación actual, los siderúrgicos experimentan una gran inquietud por la seguridad de sus empleos. Los patronos, con la ayuda del poder, se proponen aplicar el llamado Plan Profesional en el cual, bajo pretexto de modernizar las instalaciones existentes para hacerlas competitivas, se proyecta firmemente el despido de 15.000 trabajadores.

Para que el Plan no provoque vivas reacciones, se añade un convenio dicho «social» que los patronos quieren hacer firmar por los sindicatos para que pueda ser más fácilmente aceptado por los trabajadores.

La posición de la C.G.T. es precisa y clara: no puede firmar dicho convenio con su contenido actual, pues eso sería abrir la puerta a los despidos. El convenio no contiene nada en cuanto a la reducción del tiempo de trabajo sin pérdida de salario, ni el retiro a los 60 años, dos reivindicaciones que harían imposible el despido de los 15.000 empleos amenazados.

El convenio no prevé ninguna garantía seria del empleo. Se plantea fuera del mismo la posibilidad del retiro anticipado para algunos trabajadores de 60 años designados a voluntad de los patronos y según sus necesidades.

La C.G.T. considera que este retiro anticipado es un paso adelante en su lucha por el retiro a los 60 años, y pide que se generalice su beneficio a todos los trabajadores de esa edad y que no sea condicionado a que el obrero beneficiario tenga que permanecer en la provincia donde reside hasta los 65 años. Un trabajador español

puesto en retiro anticipado no podría regresar a España hasta los 65 años.

El Plan encierra una grave amenaza de despido para los trabajadores inmigrados en general. Un diputado representante de los patronos declaró a una delegación de trabajadores que no había que alarmarse por los despidos, que en la siderurgia había más de 15.000 trabajadoras extranjeras y con envíos a su país se resolvía el problema.

La solución está en imponer a los barones de la siderurgia las reivindicaciones que plantea la C.G.T.:

—El aumento general de salarios.

—La reducción del tiempo de trabajo sin pérdida de salario, comenzando por disminuir la semana en 2 horas como primera etapa.

—El retiro a los 60 años, y la generalización inmediata del retiro anticipado sin condiciones de residencia.

Y junto a éstas y otras reivindicaciones de carácter general, las que en particular afectan a los inmigrados:

—Supresión de los contratos provisionales.

—Beneficio sin discriminación de todas las ventajas conquistadas por la clase obrera.

—Acceso a la Formación Profesional con cursos previos para aprender el francés, etc. etc.

La verdadera solución está firmemente en la nacionalización y la gestión democrática de la siderurgia.

Pero esas soluciones sólo pueden imponerse con la acción unida de todos los trabajadores, y la condición indispensable para forjar esa unidad es la existencia de potentes sindicatos de la C.G.T.

El Sindicato Renault y los trabajadores inmigrados

Al rededor de 7.000 trabajadores inmigrados son empleados en la fábrica Renault, de ellos 1.100 españoles. En ciertos departamentos de fabricación, los inmigrados constituyen el 50% del personal.

A principios del año pasado, el sindicato puso en marcha una comisión para los trabajadores inmigrados, en la cual, al lado de responsables sindicales franceses, figuran militantes de las diferentes nacionalidades más importantes en la empresa.

La comisión ha contribuido a que la dirección del sindicato conozca mejor los problemas particulares que afectan a estos trabajadores, lo que ha permitido la intervención de los delegados del personal y del comité de empresas en diversas ocasiones por la defensa de sus intereses.

Por ejemplo: unos obreros españoles fueron despedidos de Fina después de haber trabajado más de 3 meses sin pagarse la prima trimestral, a la que tenían derecho. Fueron admitidos en Billancourt, y, tras la intervención de los delegados de la C.G.T., han podido cobrar la prima que se les había negado.

La comisión se reúne regularmente realizando un buen trabajo. Han sido elaboradas las grandes líneas de una plataforma reivindicativa que debe ser completada

con la participación de los trabajadores inmigrados. Será firmada por todos los trabajadores de los servicios interesados y entregada a la Dirección por los delegados.

Entre las reivindicaciones avanzadas por el sindicato figuran:

—la supresión de los contratos provisionales,

—la garantía del empleo,

—mejorar las condiciones de alojamiento en las residencias en todos los aspectos,

—el beneficio sin discriminación de las viviendas precedentes del 1% que cotizan los patronos para la construcción,

—acceso a la escuela de Formación Profesional,

—cursos de alfabetización pagados por la fábrica,

—2 días de permiso suplementario pagados por acontecimientos familiares: nacimiento, boda, defunción, etc.

La experiencia de un año de trabajo de comisión saca un balance muy positivo, mostrando, sin embargo, que para avanzar más decididamente es necesario constituir sub-comisiones por nacionalidad. Dichas sub-comisiones permitirán conocer los problemas más a fondo, desarrollar un trabajo de propaganda oral y escrita más regular en el idioma de origen, una actividad sindical más concreta en todos los terrenos.

Asamblea de trabajadores españoles de la Peugeot-Ciclos del Doubs

Organizada por el sindicato C.G.T. de la fábrica Peugeot-Ciclos, ha tenido lugar el domingo 2 de Abril una asamblea de trabajadores españoles.

En la asamblea se han abordado los problemas y reivindicaciones de los trabajadores españoles, cuya principal reivindicación general es hoy la igualdad de salarios con la fábrica de automóviles Peugeot. Existen diferencias para una misma categoría profesional hasta de 1,75 francos hora.

Además de las condiciones particulares de trabajo y alojamiento de los obreros españoles en la empresa, se informó sobre las luchas obreras en España.

Fue elegida una comisión sindical donde participan cinco trabajadores españoles. La Comisión debía de reunirse días después para elaborar un plan de trabajo preciso en el que figuran, entre otras tareas, la organización de una permanencia para los trabajadores españoles y elaborar una

plataforma reivindicativa. Se acordó que inmediatamente los delegados pidieran a la Dirección que el adelanto de 100 francos que se entrega a los trabajadores inmigrados a su llegada, con los cuales tienen que vivir todo un mes, sea de 200 francos. Se decidió igualmente la edición regular de un periódico del sindicato en español, presentar un delegado de origen español en las próximas elecciones del mes de Junio, y organizar conferencias de educación sindical sobre la base del folleto en español editado por la C.G.T.

1º DE MAYO - Bajo el signo de la Unidad y de la Acción

(Viene de la primera página)

unidad de las formaciones de izquierda prepara cambios profundos y decisivos. La cohesión de las fuerzas democráticas, la fijación de objetivos concretos, la elaboración de un programa común, deben acelerar una evolución en la que tienen el deber de participar todos los trabajadores.

Un clima así estimula la lucha reivindicativa y abre nuevas perspectivas favorables a la solución fundamental.

Habéis emprendido una lucha tenaz contra el gobierno y la patronal, con los trabajadores franceses que en las elecciones legislativas, han condenado la política antisocial

del poder y, con ellos, desarrolláis actualmente con eficacia la acción contra los efectos nefastos de esa política. Las razones de descontento de los trabajadores son graves y numerosas.

— el paro forzoso se extiende y el problema del empleo se agrava, con la aceleración de la concentración capitalista.

— los beneficios y los gastos improductivos de prestigio y de armamento del Estado absorben la mayor parte del crecimiento de la renta nacional. El poder de compra de los sueldos y salarios, pensiones y retiros se estanca e incluso retrocede. Varios millones de trabajadores perciben salarios anormalmente bajos, sufriendo graves diferencias y discriminaciones.

— los impuestos agobian a las clases laborables, tanto que se multiplican las rebajas fiscales en favor de las rentas capitalistas.

— graves amenazas pesan sobre la Seguridad Social.

ESTE 1º de mayo debe permitir un nuevo progreso en el camino de la realización del Frente Común de todas las organizaciones sindicales frente a la coacción y la intransigencia del poder y de la patronal por los salarios, la garantía del empleo, la reducción de la duración del trabajo, la defensa de los derechos sociales, las libertades sindicales.

Este 1º de mayo ha sido una nueva etapa de la lucha contra los obstáculos que subsisten en el camino de la unidad sindical.

TRABAJADORAS, TRABAJADORES, con vuestros camaradas FRANCESES E INMIGRADOS,

LA CGT os llama:

—a reafirmar los objetivos fundamentales del conjunto de la clase obrera.

—a sostener la acción de la FEDERACION SINDICAL MUNDIAL por la unidad internacional y la paz mundial.

—a afirmar vuestra solidaridad a los trabajadores de todos los países.

[VIVA LA UNIDAD]

[VIVA LA SOLIDARIDAD INTERNACIONAL Y LA PAZ]

En la S. M. S. de Knutange (Moselle)

El sindicato C.G.T. de la fábrica ha constituido una comisión para los trabajadores españoles de la empresa.

Entre otras actividades, la comisión saca un periódico en castellano que permite llevar a los trabajadores españoles la orientación del sindicato en relación con los problemas concretos de la fábrica y abordar las diversas cuestiones que afectan particularmente a estos trabajadores.

Ha sido organizada en el local del sindicato una permanencia que tendrá lugar una vez por semana. La comisión va a elaborar, con la participación de los trabajadores, un programa reivindicativo.

Unidad. Boletín
d'Information de la CGT en
langue espagnole.

Maig 1967.

Proced.: © Photothèque

IHS-CGT